

Mint cli-fiben a kanyar

KÖNYVKRITIKA - KÖVETÉSI TÁVOLSÁG - LXII. évfolyam, 13. szám, 2018. március 29.

Wu Ming-yi: Rovarszemű ember. Fordította Major Kornélia. Jelenkor Kiadó, Budapest, 2018, 398 oldal, 3499 Ft

A regény ugyanis még egy tekintetben hírhozó, első fecske, számomra legalábbis az első végigolvasott képviselője és rögtön jól kifejtett mintapéldája annak a műfajnak, amit a recenzió címébe foglaltam, a cli-finek. A kifejezést Wu Ming-yi regényével kapcsolatban az egyik, a könyvet beharangozó íráshoz fűzött kommentben olvastam, de tovább keresve gyorsan kiderült, hogy nem egyszeri olvasói szellemességről van szó, hanem a kétezres évek óta az angolszász irodalomtudományos szóhasználatban meghonosodott és mára bevett terminus technicusról. Olyan szépirodalmi, fikciós műveket szoktak jelölni vele, amelyek a klímaváltozás, tágabban értve a környezetvédelem és a zöld gondolat általánosabb problémáját használják a jelenben vagy a közvetlen jövőben játszódó történetük kulisszájaként. A cli-fit csak egy hajszal választja el a megnevezése mintájául szolgáló műfajtól, a sci-fitől (és kettő vagy három negatív utópiától). A cli-fi saját fikciós terében megkerülhetetlen tényezőként kezeli a természet az emberi tevékenység következtében megindult erózióját, a Föld romlását, tartalékainak kimerülését vagy a környezetszennyezést; a szereplőknek valamilyen módon szembesülniük kell ezzel a kérdéskörrel abban a történetben, melybe belekerülnek. Az időbeli távolság az olvasó jelenkora és a regénybeli cselekmény között, bár a futurisztikus elem megjelenik bennük, a cli-fi reprezentánsainál általában azért sem tetemes (ez a sci-finél adott esetben akár korlátlanul nagy is lehet), mert a feldolgozás, a kifejtés, a probléma bemutatása friss műfajhoz méltóan mindig magában foglalja az „élj másképp” harcias imperatívuszát.